

Міжнародні відносини в умовах глобальних викликів сучасності

В статті було систематизовано підходи до класифікації глобальних викликів сучасності та визначити найбільш пріоритетні глобальні виклики людству. Було розкрито три виміри міжнародних відносин як стосунків між учасниками міжнародного життя, галузю знань про ці відносини та галузю навчання. В статті було виявлено, трьох стратегічних завдань зовнішньої політики РФ. Було сформульовано ключові глобальні виклики сучасності.

Вступ. На початку 21-го століття людство стикається з безліччю серйозних глобальних викликів, які вимагають негайних спільних дій. Від політично вмотивованого насильства та загрози зброї масового знищення, що насувається, до зміни клімату, дефіциту їжі, бідності, обмеженого доступу до чистої води, швидкої урбанізації, масової міграції та стрімкого зростання населення, ці масштабні виклики ставлять під загрозу всі народи світу. Жодна нація не може самотужки захистити своїх громадян від цих загроз. Провідні міжнародні актори світу все більше усвідомлюють руйнівний вплив глобальних викликів. Вчені та політики однаково визнають неминучу еволюцію та посилення цих викликів і підкреслюють їхній вплив на кожного мешканця нашої планети.

Мета роботи -- систематизувати підходи до класифікації глобальних викликів сучасності та визначити найбільш пріоритетні глобальні виклики людству.

Міжнародні відносини можна тлумачити найменше як три виміри. По-перше, це стосунки між учасниками міжнародного життя (це поняття залежить від теоретичної позиції, однак, може означати щось інше).

Другий створюється галузю знань про ці відносини (назва предмета дослідження те саме, що назва науки – рідкісна ситуація).

Третя позиція – це галузь навчання, яка користується, незалежно від широти, незмінна популярність серед молоді.

Переплетення трьох аспектів доводить, що реальність, яка нас оточує, - теж у вимірі міжнародний – все ще викликає інтерес і змушує задуматися.

У результаті створюються численні теоретичні концепції, які будуть постійними вони є частиною науки про міжнародні відносини, надихаючи покоління дослідників, або зникають так само швидко, як і з'явилися, відкриваючи свої слабкі сторони.

Стрімкий розвиток світу ставить представників міжнародної науки перед складним викликом постійного перевизначення існуючих термінів і понять. Потреба проводити зміни часто є причиною розчарування через усвідомлення того, що йти в ногу з ними на науковій основі практично неможливо, і водночас

викликає творче занепокоєння, що приносить позитивні наслідки дисципліні у формі живого дискурсу [1, с. 156].

Вивчення викликів і небезпек сучасного глобального ландшафту є темою, яка активно досліджується як у вітчизняній, так і зарубіжній науковій літературі. Класичні філософи, зокрема К. Ясперс і Ж. Бодрійяр [3, с. 4], розмірковували про зв'язок між людством і сучасним світом, обговорюючи такі теми, як покинутість і відчуження. К. Джасперс виступає за прийняття ризику, який, на його думку, є важливим для справжнього людського зв'язку та самопізнання. На противагу цьому французький соціолог Ж. Бодрійяр застерігає від потенціалу культурного занепаду та виснаження у 20 столітті.

Виклики та ризики, пов'язані з глобалізацією, вже давно є темою дискусій серед науковців та дослідників. Від вчення В. Вернадського про ноосферу до виступів А. Ейнштейна та доповідей Римського клубу [2, с. 6] багато хто висловився з цього питання. Вернадський, наприклад, вважав, що людина в сучасному світі повинна мислити планетарно, поєднуючи філософські, політичні та технічні знання для орієнтації у відповідних сферах людської діяльності. Тим часом У. Бек, Д. Белл, Е. Гідденс, М. Дуглас, С. Леш, Дж. Рітцер [1, с. 11] зробили свій внесок у теоретичну розробку феномену «виклику» в сучасному глобалізованому суспільстві. Вони розглядають глобалізацію як фактор світового масштабу, вирішення якого залежить від майбутнього глобальної цивілізації та життєвих стратегій окремої людини. У. Бек, зокрема, вводить поняття «суспільство ризику», де суттєву роль у регулюванні сучасного суспільства відіграє феномен «виклику». Д. Белл та Е. Гідденс розглядають «виклик» як проблему сучасності та відзначають зростаючий ступінь «викликів» в сучасному суспільстві, що набуває загрозливого характеру.

Зростання населення світу до 8 мільярдів людей є свідченням покращеного харчування, громадське здоров'я та санітарія. Але як наша людина сім'я стає більшою, вона стає більш нерівною і розділеною, ніж будь-коли.

Мільярди людей борються; сотні мільйонам людей загрожує голод і навіть голод. Люди в найбагатшій країні можуть прожити до 30 років довше, ніж у найбідніших. Країни третього світу потопують в боргах, бідності та зростає голод, оскільки вони стикаються зі зростаючими наслідками кліматичної кризи – приклад нерівності [2, с. 16].

Величезна частина світу не має жодного шансу інвестування в стійке відновлення після пандемія, перехід на відновлювані джерела енергії, або освіта та навчання для своїх людей може отримати користь від цифрової революції.

На цьому тлі світова економічна ситуація і перспективи представляють похмуру економічну перспективу на найближчу перспективу.

Широке і сильне уповільнення зростання глобальної економіки на тлі високої інфляції, агресивна жорсткість монетарної політики та посилене невизначеності. Багато економік знаходяться під загрозою падіння у рецесію, ледве оговтавшись шок від пандемії.

Фіскальний простір країн, що розвиваються, скорочується облога від девальвації обмінного курсу, висока витрати на позики та зростаюча боргова проблема. Затягування глобальних монетарних умов зроблять це ще більше важко фінансувати інвестиції в Порядку денному до 2030 року та Цілі сталого розвитку.

Водночас приборкання інфляції залишається ключовим у найближчій перспективі об'єктивно, політики також повинні враховувати компроміси з уповільненням зростання, втратою робочих місць і міжнародні переливи. Це не час для короткострокового мислення або жорсткої фінансової економіки що посилює нерівність, збільшує страждання і може поставити ЦСР далі недосяжними [1, с. 156].

Натомість у літературі стверджується, що наші безпрецедентні часи вимагають безпрецедентних дій. Ця дія включає трансформаційний стимул ЦСР пакет, створений за допомогою колективного і узгоджені зусилля всіх зацікавлених сторін. Урядові витрати, особливо цілеспрямовані державні інвестиції, допоможе відновити зростання та підтримку інклюзивне та стійке відновлення.

У ці складні часи уряди у всьому світі також необхідно зміцнити фінансову підтримку для захисту вразливих груп, збільшення інвестиції в охорону здоров'я та освіту для будівництва людський капітал і соціальна згуртованість на майбутнє. Найважливіше те, що уряди повинні активізуватися боротьба зі зміною клімату, прискорення перехід до чистої енергії та підвищення стійкості проти майбутньої кризи. Без цього перетворення, кліматична надзвичайна ситуація може перекреслити всі зусилля для досягнення ЦСР.

Цей звіт демонструє сміливість, цілеспрямованість і вчасність фінансові заходи в поєднанні з потужною міжнародною підтримкою та реструктуризації боргу, може допомогти повернути навколо світової економіки та прискорення прогрес у напрямку сталого розвитку [2, с. 16].

Це важливий внесок, оскільки ми продовжуємо тісно співпрацювати з державами-членами для будівництва більш стійким, інклюзивним і сталим світової економіки на благо всіх.

З початком ХХІ ст. спостерігаються зміни у стратегічному пріоритетуванні зовнішньополітичних напрямків багатьох держав, зокрема це стосувалося країн Центральної та Східної Європи, які у своїй зовнішній політиці переорієнтувалися на співпрацю з ЄС та НАТО, а це у свою чергу викликало агресивну реакцію та активізацію наступальної політики РФ, що не відмовилася від планів повернути собі статус наддержави.

Зовнішня політика Російської Федерації зосереджена навколо трьох найважливіших цілей, включаючи збереження панівного контролю над пострадянськими державами, що вона вважає своєю особливою стратегічною відповідальністю. Досягаючи цього, Росія спритно використовує стратегію «множинності конфліктів», спрямовану на створення навколо себе контрольованої зони нестабільності (Придністров'я, ДНР-ЛНР, Абхазія, Південна Осетія та Нагірний Карабах). Такий підхід дозволяє створити буферну зону, тримаючи кордони протистояння з іншими світовими державами на відстані витягнутої руки, водночас унеможливаючи приєднання пострадянських держав до євроатлантичних структур [4, с. 16].

Відтак «сірою», «буферною» зоною має стати весь пострадянський простір, що неодноразово декларований як «історична зона особливого стратегічного інтересу і впливу Росії»:

- встановлення балансу сил у міжнародній системі, нового світопорядку, вигідного Росії, через оптимізацію відносин із ключовими державами світу (США, державами ЄС, Китаєм, ін.);
- відновлення міжнародного авторитету і відповідного впливу Росії у регіонах, колись «підвладних» СРСР.

Саме на виконання цих завдань спрямована політика сучасного керівництва Російської Федерації, і задля їх виконання використовується сукупність різноманітних засобів впливу і тиску, важливе місце серед яких відводимо саме військовим засобам. З огляду на це Росія підвищену увагу і зусилля спрямовує саме на зміцнення військово-технічної бази своєї оборонної та військової політики.

Продовжуваність «заморожених» конфлікти на теренах СНД свідчить про задіявання до бойових дій добре організованої компоненти російських найманців з приватних військових компаній. До найбільш часто згадуваних ПВК Росії (яких залучають до конфліктів у Венесуелі, Сирії та Україні) належать «РСБ-Груп», «Антитерор», «Центр R», Moran Security Group, ПВК MAP, E.N.O.T. CORP, ПВК Вагнера, Cossacks. Таким чином, за допомогою недержавних військових формувань російське керівництво фактично створило прихований важіль військового впливу на ситуацію в інших державах.

Ключовими глобальними викликами сучасності є:

1. Швидке наростання екологічної кризи.
2. Посилення демографічного дисбалансу.
3. Дефіцит питної води і забезпечення нормальних санітарних умов.
4. Продовольчий дисбаланс.
5. Поширення ризиків для здоров'я.
6. Зростання темпів транскордонної злочинності.
7. Посилення терористичної активності.
8. Криза світового геополітичного устрою.
9. Глобальна культурна криза.
10. Незаконна (нелегальна) міграція [1, с. 156].

Висновки. Глобалізація кардинально змінила наше суспільство, принісши з собою новий набір глобальних викликів, ризиків і криз. Це призвело до появи глобальних проблем, які стосуються кожного, зробивши світову економіку та суспільство більш взаємопов'язаними, ніж будь-коли раніше. У зв'язку зі зростаючою залежністю від нашої здатності протистояти цим спільним загрозам, для нас стає обов'язковим пошук ефективних способів заперечення руйнівних процесів і протидії їх появи.

Список літератури

1. Brązkiewicz D., Śliwa Z. Azja – konflikty i zagrożenia bezpieczeństwa, Warszawa, 2011. 193 s.
2. Falkowski M., Charakterystyka regionu Azji Centralnej, Region Azji Centralnej jako obszar wpływów międzynarodowych / pod red. B. Bojarczyk, A. Ziętek Lublin, 2008 s.

3. Kavalski E. Central Asia and rise of normative powers: contextualizing the security governance of the European Union, China and India, New York [etc.]: Bloomsbury, 2012. 240 p.

4. Laruelle M., Peyrouse S. Regional Organisations in Central Asia: Patterns of Interaction, Dilemmas of Efficiency. University of Central Asia. Institute of Public Policy and Administration Working Paper. No.10. 2012. 56 p. URL: <https://www.ucentralasia.org/Content/Downloads/UCA-IPPA-WP-10-RegionalOrganizations-Eng.pdf>